

Målnummer: T5170-16   **Avdelning:** 2

Domsnummer:

Avgörandedatum: 2017-11-14

Rubrik: Kommuns skadeståndsansvar för felaktiga upplysningar. Om en kommuns företrädare till en enskild har lämnat ett entydigt och konkret besked som har varit felaktigt, bör utgångspunkten vara att detta har berott på fel eller försummelse. Det ligger då på kommunen att visa på omständigheter som innebär att det trots den felaktiga uppgiften inte har förelegat fel eller försummelse på det allmännas sida. När det finns omständigheter som i ett enskilt fall talar mot skadeståndsansvar, får detta beaktas inom ramen för prövningen av om det finns särskilda skäl för ansvar.

Lagrum: 3 kap. 3 § skadeståndslagen (1975:207)

Rättsfall: NJA 1987 s. 954

REFERAT

Attunda tingsrätt

Kapacitator Förvaltning AB förde vid Attunda tingsrätt den talan mot Täby kommun som framgår av tingsrättens dom.

Tingsrätten (rådmännen Thomas Ericsson och Richard Berlin samt tingsfiskalen Ronja Wildenstam) anförde i dom den 1 oktober 2015 bl.a. följande.

BAKGRUND

Kapacitator Förvaltning AB bedriver verksamhet inom bl.a. fastighetsutveckling. I juni 2012 lämnade Täby kommun ett muntligt besked till bolaget om att ändamålet med fastigheterna Täby Fittja 2:5, 2:6, 2:7 och 2:11 var bostadsbebyggelse och att strandskyddet för dessa fastigheter var upphävt. Bolaget förvärvade herefter fastigheterna den 26 juni 2012. Det är ostridigt i målet att den upplysning som kommunen lämnade i juni 2012 var felaktig eftersom strandskydd gällde för fastigheterna. Det är vidare ostridigt att bolaget har fått avslag på sin ansökan om strandskyddsdispens för att kunna bebygga fastigheterna.

Parterna tvistar i målet om huruvida kommunen är skadeståndsskyldig gentemot bolaget för sådan ren förmögenhetsskada som bolaget har lidit på grund av den felaktiga upplysningen.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Bolaget har yrkat att tingsrätten ska fastställa att kommunen är skadeståndsskyldig mot bolaget för den rena förmögenhetsskada som kommunen har vållat bolaget genom att kommunen i juni 2012 lämnat en felaktig upplysning om att ändamålet med fastigheterna Täby Fittja 2:5, 2:6, 2:7 och 2:11 var bostadsbebyggelse och att strandskyddet för dessa fastigheter var upphävt.

Kommunen har bestritt käromålet.

- - -

Målet har med stöd av 42 kap. 18 § första stycket 5 RB avgjorts utan huvudförhandling.

GRUNDER

Bolaget

Kommunen har genom fel eller försummelse vållat bolaget ren förmögenhetsskada genom att lämna en felaktig upplysning om att ändamålet med fastigheterna Täby Fittja 2:5, 2:6, 2:7 och 2:11 var bostadsbebyggelse och att strandskyddet för dessa fastigheter var upphävt. Med hänsyn till omständigheterna föreligger det sådana särskilda skäl som avses i 3 kap. 3 § skadeståndslagen att ålägga kommunen skadeståndsskyldighet.

Det råder ovisshet om huruvida kommunen är skadeståndsskyldig gentemot bolaget och denna ovisshet innebär ett förfång för bolaget.

Kommunen

Den eventuella rena förmögenhetsskada som bolaget har lidit till följd av den felaktiga upplysningen har inte vållats genom fel eller försummelse från kommunens sida. Kommunen har följt sina rutiner vid besvarandet av bolagets förfrågan och har inte haft anledning att misstänka att lämnade upplysningar har varit felaktiga. Kommunens rutiner har inte varit bristfälliga. Det föreligger inte sådana särskilda skäl som avses i 3 kap. 3 § skadeståndslagen.

Kommunen delar bolagets uppfattning att ovissheten om kommunens skadeståndsskyldighet gentemot bolaget innebär ett förfång för bolaget.

UTVECKLING AV TALAN

Bolaget

När fastigheterna Täby Fittja 2:3, 2:5, 2:6, 2:7 och 2:11 blev utbudna till försäljning övervägde bolaget ett förvärv i syfte att uppföra bostadshus på fastigheterna som därefter skulle säljas vidare med vinst. Bolagets styrelseordförande A.S. var i juni 2012 i kontakt med kommunens bygglovschef, M.M., för att få besked om möjligheterna att bebygga fastigheterna med bostäder. M.M. bekräftade då muntligen per telefon att ändamålet med fastigheterna Täby Fittja 2:5, 2:6, 2:7 och 2:11 var bostadsbebyggelse och att strandskyddet för dessa fastigheter var upphävt, men att fastigheten Täby Fittja 2:3 var allmän plats och inte avsedd för bostadsändamål. Till följd av denna upplysning förvärvade bolaget, den 26 juni 2012, samtliga fem fastigheter.

Den 4 september 2012 bad bolaget att M.M. skriftligen skulle bekräfta den upplysning som lämnats vid telefonsamtalet i juni 2012. Den 5 september 2012 bekräftade kommunen tidigare lämnad muntlig upplysning genom att utfärda ett skriftligt intyg i vilket det bl.a. angavs att fastigheterna Täby Fittja 2:5, 2:6, 2:7 och 2:11 var avsedda för bostadsändamål och att varje fastighet kunde bebyggas med ett enbostadshus med vidhörande komplementbyggnad. Bolaget betalade köpeskillingen och tillträdde fastigheterna den 15 november 2012.

Den 28 november 2012 mottog bolaget ett besked per e-post från M.M. i vilket denne förklarade att strandskydd, trots tidigare upplysning, fortfarande gällde för samtliga fastigheter och att möjligheterna att bebygga fastigheterna var mycket små. På kommunens inrådan ansökte härefter bolaget, den 26 mars 2013, om strandskyddsdispens för fastigheterna Täby Fittja 2:5, 2:6, 2:7 och 2:11 i syfte att ändå kunna bebygga dem. Kommunen beslutade den 1 oktober 2013 att medge strandskyddsdispens, men beslutet överklagades till Länsstyrelsen i Stockholms län som avlog ansökan. Länsstyrelsens beslut överklagades i sin tur till mark- och miljödomstolen som avlog överklagandet.

Detta beslut överklagades sedan till Mark- och miljööverdomstolen som inte meddelade prövningstillstånd. Någon strandskyddsdispens kom alltså inte att ges.

Det har ålegat kommunen att, inom ramen för sin serviceskyldighet, lämna upplysning till bolaget med anledning av dess fråga om fastigheterna Täby Fittja 2:5, 2:6, 2:7 och 2:11 kunde bebyggas. Serviceskyldigheten innefattar att upplysningen ska lämnas skyndsamt och vara korrekt. Upplysningen innehöll felaktig information. Den felaktiga upplysningen har tjänat som beslutsunderlag inför förvärvet av fastigheterna. Vid telefonsamtalet i juni 2012 upplyste A.S. M.M. om att förfrågan gjordes med anledning av att bolaget övervägde att köpa fastigheterna i syfte att uppföra bostadshus på dem. Bolaget hade inte köpt fastigheterna om kommunen hade lämnat en korrekt upplysning. Att den felaktiga informationen i databasen härrör från länsstyrelsen kan inte frita kommunen från ansvar. Bolaget har framställt krav mot kommunen på ersättning för den rena förmögenhetsskada som bolaget har lidit. Kommunen har bestritt kravet.

Kommunen

Vad bolaget har anfört beträffande de upplysningar som kommunen har lämnat är korrekt såvitt avser angivna tidpunkter, på vilket sätt upplysningarna har lämnats samt innehållet i upplysningarna. Kommunen vitsordar även att det framgick för M.M. att bolagets förfrågan kom i anledning av att bolaget övervägde att genomföra en fastighetstransaktion. Kommunen kan emellertid varken vitsorda eller bestrida bolagets påstådda närmare intentioner och förutsättningar i samband med förvärvet av fastigheterna.

Efter att kommunen mottog aktuell förfrågan från bolaget gjordes en kontroll i kartprogrammet SOLEN angående dispens eller beslut om upphävande av strandskyddet beträffande de aktuella fastigheterna. Sökningen skedde enligt de rutiner som gäller vid besvarande av förfrågningar av detta slag. Resultatet av kontrollen visade att fastigheterna Täby Fittja 2:5, 2:6, 2:7 och 2:11 var undantagna från strandskyddsbestämmelsen. Uppgifterna i kartprogrammet SOLEN beträffande strandskydd har levererats från länsstyrelsen, som vid tidpunkten hade och fortfarande har ett särskilt ansvar för strandskyddet. Kommunen har aldrig tidigare varit med om att kartprogrammet har innehållit felaktiga uppgifter om strandskydd eller annars fått någon indikation på att uppgifterna i det om strandskydd inte var tillförlitliga. Eftersom kommunen således har varit i god tro beträffande uppgifterna i programmet kan den inte anses ha lämnat den felaktiga upplysningen genom fel eller försummelse.

DOMSKÄL

Utgångspunkter för tingsrättens prövning

Det är klarlagt i målet att kommunen i juni 2012 har lämnat en upplysning om att ändamålet med fastigheterna Täby Fittja 2:5, 2:6, 2:7 och 2:11 var bostadsbebyggelse och att strandskyddet för dessa fastigheter var upphävt. Det är vidare klarlagt att upplysningen var felaktig såtillvida att strandskydd gällde för fastigheterna. Det är ostridigt att den felaktiga upplysningen inte har lämnats vid myndighetsutövning.

Frågan är om omständigheterna har varit sådana att kommunen enligt 3 kap. 3 § skadeståndslagen är skadeståndsskyldig gentemot bolaget för sådan ren förmögenhetsskada som bolaget har lidit till följd av den felaktiga upplysningen. Enligt den nämnda bestämmelsen svarar en kommun för ren förmögenhetsskada som vållas av att en myndighet genom fel eller försummelse lämnar felaktiga upplysningar eller råd. En förutsättning för skadeståndsansvar är att det finns särskilda skäl för det.

I det följande tar tingsrätten ställning till vad som är visat när det gäller vad den felaktiga informationen närmare har bestått i, om kommunen kan anses ha

lämnat felaktig information genom fel eller försummelse och vilken betydelse det härvid kan ha att den felaktiga upplysningen har grundat sig på information i en databas som har tillförts uppgifter från länsstyrelsen. Slutligen övervägs om det finns sådana särskilda skäl som avses i 3 kap. 3 § skadeståndslagen.

Vad har den felaktiga informationen närmare bestått i?

Bolaget har yrkat att tingsrätten ska fastställa att kommunen är skadeståndsskyldig på grund av att den har lämnat en felaktig upplysning om att "ändamålet med fastigheterna Täby Fittja 2:5, 2:6, 2:7 och 2:11 var bostadsbebyggelse och att strandskyddet för dessa fastigheter var upphävt". Bolaget har bevisbördan för att upplysningen har varit felaktig. Det är ostridigt att den aktuella upplysningen innehöll dels information om att ändamålet med de aktuella fastigheterna var bostadsbebyggelse, dels att strandskyddet för dessa fastigheter var upphävt.

Skadeståndsansvar enligt 3 kap. 3 § skadeståndslagen förutsätter att den lämnade upplysningen är felaktig. För att så ska anses vara fallet krävs att den objektivt sett inte är korrekt. Det räcker således inte med att en upplysning är missvisande och därför kan föranleda att mottagaren drar felaktiga slutsatser (se prop. 1997/98:105 s. 61).

Det är klarlagt att strandskydd gällde för fastigheterna. Det får vidare, bl.a. genom det e-postmeddelande som kommunen skickat till bolaget den 28 november 2012, anses utrett att möjligheterna att bebygga fastigheterna på grund av strandskyddet i praktiken var små. Av kommentaren till fastighetsbildningslagen (1970:988) framgår dock att det faktum att en fastighet är föremål för strandskydd inte i sig utesluter att fastighetsbildningen har skett för bostadsändamål (se Bonde m.fl., Fastighetsbildningslagen, en kommentar, 1 november 2013, Zeteo, kommentaren till 3 kap. 1 §). Det har inte presenterats någon närmare utredning om vad ändamålet vid fastighetsbildningen var för de aktuella fastigheterna. Bolaget har följaktligen inte visat att upplysningen i denna del, även om den var missledande, är felaktig i den mening som avses i 3 kap. 3 § skadeståndslagen.

Kommunen har vitsordat att upplysningen såvitt gäller strandskydd var felaktig såtillvida att det har förelegat ett strandskydd för de aktuella fastigheterna. Den felaktiga upplysning som kan läggas kommunen till last inom ramen för en eventuell skadeståndsskyldighet omfattar således endast upplysningen i detta avseende.

Har kommunen lämnat en felaktig upplysning genom fel eller försummelse?

Ett ansvar enligt 3 kap. 3 § skadeståndslagen förutsätter – liksom enligt andra regler i skadeståndslagen – att det är visat att det föreligger ett vållande. Det kan dock knappast krävas mer av den skadelidande än att denne påvisar att ett fel har förekommit som i och för sig är så allvarligt att det får antas bero på oaktsamhet på myndighetens sida. Den skadelidande behöver med andra ord inte visa vari oaktsamheten närmare består (se Bengtsson m.fl., Skadeståndslagen, en kommentar, 1 februari 2014, Zeteo, kommentaren till 3 kap. 2 §).

Det fel som det har varit fråga om – en felaktig upplysning angående förekomsten av strandskydd – måste anses vara av så allvarligt slag att det får antas bero på oaktsamhet från kommunens eller länsstyrelsens sida.

Det är ostridigt i målet att kommunen har grundat upplysningen om att strandskyddet var upphävt på information i en databas, kartprogrammet SOLEN, vars uppgifter härrör från länsstyrelsen. Frågan är nu om den omständigheten att uppgifterna härrör från länsstyrelsen kan påverka kommunens skadeståndsansvar.

I rättsfallet NJA 1987 s. 954 har HD angett att prövningen av om det har förekommit fel eller försummelse i den mening som avses i 3 kap. 2 § skadeståndslagen ska grunda sig på om det, genom det som inträffat, har åsidosatts sådana krav som skäligen får ställas på en myndighet från de enskildas sida och att fel från andra myndigheter därför kan läggas myndigheten till last inom ramen för culpabedömningen. Uttrycket fel och försummelse i 3 kap. 3 § skadeståndslagen är avsett att ha samma innebörd som vid tillämpning av 3 kap. 1 och 2 §§ (se prop. 1997/98:105 s. 61).

Som en allmän utgångspunkt måste gälla att var och en måste kunna lita på att upplysningar angående strandskydd från en kommun, i vars verksamhet bl.a. ingår att besluta om strandskyddsdispenser, är korrekta. Även om felet har sin grund i en databas som har tillförts uppgifter från länsstyrelsen måste således felet kunna läggas kommunen till last.

I förarbetena till 3 kap. 2 § skadeståndslagen anges att det vid datafel liksom annars förutsätts att det har förekommit fel eller försummelse. Det anges att man därvid i första hand har i åtanke att någon hos myndigheten anställd person gör sig skyldig till något fel. Enligt vad som uttalas torde datafel i de allra flesta fall på detta sätt kunna återföras på någon enskild person, exempelvis genom att en uppgift har matats in felaktigt. Det nämns dock att datafel kan förekomma som inte omedelbart kan skyllas på någon person hos myndigheten, såsom då det har blivit ett tekniskt fel på den datorutrustning som har använts. Även om det skulle förhålla sig så kan enligt förarbetena, med den stränga vållandebedömning som kan antas förekomma, ett skadeståndsansvar i regel åläggas (se prop. 1997/98:105 s. 43). Uttalandet har giltighet även för ansvar enligt 3 kap. 3 § skadeståndslagen.

Kommunen har hävdat att den har varit i god tro rörande tillförlitligheten av uppgifterna i SOLEN, eftersom man inte tidigare varit med om att kartprogrammet har innehållit felaktiga uppgifter om strandskydd eller på annat sätt fått anledning att ifrågasätta uppgifterna. Enligt kommunen medför detta att den inte kan anses ha lämnat den felaktiga uppgiften genom fel eller försummelse.

Den fråga som tingsrätten följaktligen har att ta ställning till är om frånvaron av tidigare upptäckta fel i SOLEN medför att fel eller försummelse inte kan läggas kommunen till last såvitt avser det fel som är aktuellt i målet. Eftersom kommunen har lagt uppgifterna i systemet till grund för upplysningar till allmänheten, i detta fall bolaget, måste kommunen enligt tingsrättens bedömning för att den inte ska anses ha lämnat den felaktiga uppgiften genom fel eller försummelse visa att det har funnits adekvata rutiner för kontroll av att de uppgifter som tillförs systemet är korrekta. Detta gäller dels när uppgifterna läggs in i systemet, dels vid var tid därefter. I målet har inte presenterats någon utredning i frågan om sådana rutiner finns och i förekommande fall vilka kontroller som görs och när det sker. Vid sådant förhållande måste kommunen anses ha lämnat den felaktiga uppgiften genom fel eller försummelse i den betydelse som avses i 3 kap. 3 § skadeståndslagen. Att det är länsstyrelsen som har tillfört systemet den aktuella uppgiften påverkar inte kommunens kontrollansvar.

Föreligger särskilda skäl för skadeståndsansvar?

Skadeståndsansvar enligt 3 kap. 3 § skadeståndslagen förutsätter att det med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet finns särskilda skäl. Omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om sådana särskilda skäl föreligger är upplysningens art, dess samband med myndighetens verksamhetsområde och omständigheterna när den lämnades. Det avgörande kan många gånger vara i vilken mån den enskilde har haft skäl att förlita sig på informationen (se prop. 1997/98:105 s. 62). Det är bolaget som har bevisbördan för att det föreligger omständigheter som utgör särskilda skäl (se prop. 1997/98:105 s. 63).

Det är utrett att kommunens upplysning i juni 2012 föregicks av en förfrågan från bolaget rörande möjligheterna att bebygga de aktuella fastigheterna. Det är vidare utrett att kommunen insåg att frågan ställdes med anledning av att bolaget övervägde att förvärva fastigheterna. Under dessa förhållanden måste kommunen ha förstått vikten av att beskedet rörande strandskydd var korrekt. Informationen om att strandskyddet var upphävt var av bestämd natur utan utrymme för tolkning och det lämnades utan förbehåll avseende uppgifternas riktighet. Det ska också noteras att bolagets förfrågan ställdes till kommunens bygglovsenhet och att den upplysning som lämnades måste anses ligga inom ramen för dess verksamhetsområde, låt vara att vissa frågor om just strandskydd administreras av länsstyrelsen.

Vid ovan nämnda förhållanden har bolaget, trots att upplysningen har lämnats över telefon, haft skäl att förlita sig på kommunens besked om att strandskyddet var upphävt, i synnerhet som uppgiften lämnades av chefen för bygglovsenheten. Det saknas skäl att ifrågasätta bolagets uppgift om att upplysningen har legat till grund för bolagets beslut att förvärva de aktuella fastigheterna.

Med hänvisning till det som sagts ovan föreligger det särskilda skäl att ålägga kommunen skadeståndsansvar.

Avslutande bedömning

Vid en sammantagen bedömning finner tingsrätten att kommunen genom fel eller försummelse har lämnat en felaktig upplysning till bolaget om att strandskyddet för fastigheterna Täby Fittja 2:5, 2:6, 2:7 och 2:11 var upphävt samt att det föreligger särskilda skäl att ålägga kommunen skadeståndsskyldighet. Kommunen är därmed skadeståndsskyldig för sådan ren förmögenhetsskada som bolaget har vållats på grund av den felaktiga upplysningen. Käromålet ska därför bifallas på det sätt som följer av domslutet.

DOMSLUT

Tingsrätten fastställer att Täby kommun är skadeståndsskyldig mot Kapacitator Förvaltning AB för sådan ren förmögenhetsskada som kommunen vållat bolaget genom att kommunen i juni 2012 lämnat en felaktig upplysning om att strandskyddet för fastigheterna Täby Fittja 2:5, 2:6, 2:7 och 2:11 var upphävt.

Svea hovrätt

Täby kommun överklagade i Svea hovrätt och yrkade att hovrätten skulle helt ogilla Kapacitator Förvaltning AB:s talan.

Kapacitator Förvaltning AB motsatte sig kommunens ändringsyrkande.

Målet avgjordes även i hovrätten utan huvudförhandling.

Hovrätten (hovrättsråden Hans Cappelen-Smith och Catrine Björkman, referent, samt hovrättsassessorn Helena Jacobsson och tf. hovrättsassessorn Carl-Johan Malmqvist) anförde i dom den 13 oktober 2016 bl.a. följande.

PARTERNAS TALAN OCH UTREDNINGEN I HOVRÄTTEN

Parterna har i hovrätten fört sin talan huvudsakligen på samma sätt som i tingsrätten och utredningen är densamma.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Har tingsrätten grundat sin dom på omständighet som inte åberopats av part och har bolaget åberopat en ny omständighet och/eller ny bevisning till stöd för sin talan?

Kommunen har invänt att tingsrätten grundat sin dom på omständighet som inte åberopats av part när den - trots att bolaget inte har ifrågasatt kommunens rutin vid förfrågningar från allmänheten om bl.a. strandskydd eller hur kommunen har tagit fram och kontrollerat uppgifterna i svaret - kommit fram till att kommunen måste anses ha lämnat den felaktiga uppgiften genom fel eller försummelse, då kommunen inte visat att det funnits adekvata rutiner för kontroll av att de uppgifter som tillförts kartprogrammet är korrekta. Enligt kommunen har bolaget inte heller påstått att kommunen skulle ha handlat vårdslöst genom att inte ha adekvata rutiner för kontroll av uppgifterna.

Bolaget har bestritt att så är fallet och anfört att det är kommunen som har både åberops- och bevisbördan för att adekvata rutiner för kontroll har funnits. Vidare har bolaget framhållit att det finns handlingar i målet som visar att kommunens påstående om att den inte haft anledning att ifrågasätta uppgifterna i kartprogrammet inte är korrekt och hänvisat till uppgifter som bygglovschefen M.M. lämnat i tre e-postmeddelanden, varav ett har skickats till den mäklare som anlåtats i samband med den aktuella fastighetsförsäljningen.

Kommunen har ställt sig frågande till om bolaget härigenom åberopat en ny omständighet och/eller ett nytt bevis i hovrätten. Enligt kommunen har bolaget under handläggningen i tingsrätten inte ifrågasatt kommunens påstående om att den tidigare inte haft anledning att betvivla korrektheten av uppgifterna i kartprogrammet och varit av uppfattningen att det inte har någon betydelse om en sådan anledning skulle ha förelegat. Vidare har kommunen anfört att uppgifterna som M.M. ska ha lämnat till mäklaren är okända för kommunen och pekat på att dessa inte tidigare framförts i målet. Kommunen har anfört att det inte finns grund för att bolaget ska tillåtas åberopa detta först i hovrätten och yrkat att bolagets talan ska avvisas i denna del.

Bolaget har bestritt kommunens avvisningsyrkande och anfört följande. M.M:s e-postmeddelande till mäklaren har getts in till tingsrätten redan under mars 2015 och utgör alltså en del av processmaterialet. Att som bolaget gjort endast hänvisa till vad som framgår av processmaterial kan under inga omständigheter innebära åberopande av en ny omständighet eller ett nytt bevis i den mening som avses i 50 kap. 25 § tredje stycket RB. Till detta kommer att kommunen i tingsrätten uttryckligen har angett att det inte ifrågasätts att M.M. uttalat sig på det sätt som framgår av ingivet e-postmeddelande.

När ett mål avgörs utan huvudförhandling ska domen grundas på vad handlingarna innehåller och vad som i övrigt förekommit i målet (17 kap. 2 § andra stycket RB). Domen i ett dispositivt tvistemål får inte grundas på omständighet som inte har åberopats av part till grund för sin talan (17 kap. 3 § andra meningen RB).

I stämningsansökan har bolaget anfört bl.a. att en myndighet måste ha kontroll över sina register och att myndigheten inte kan befria sig från sitt skadeståndsrättsliga ansvar genom att hänvisa till att den fått felaktiga upplysningar av en annan myndighet.

Kommunen har i svaromålet anfört bl.a. att den sökning som gjordes i kartprogrammet skedde helt enligt den rutin som följs vid besvarandet av förfrågningar av nu aktuellt slag, att kommunen inte haft anledning att misstänka att uppgifterna i kartprogrammet varit felaktiga och att det under dessa förhållanden inte är rimligt att kräva att kommunen skulle göra ytterligare kontroller av att uppgifterna som länsstyrelsen lagt in i programmet varit korrekta samt att det inte kan anses vårdslöst att basera svaret på bolagets fråga på uppgifterna i kartprogrammet.

Tingsrätten har i och för sig senare under handläggningen, i ett föreläggande till kommunen, särskilt poängterat att "Kapacitator Förvaltning AB inte har påstått att Täby kommun borde ha vidtagit mer långtgående undersökningar med anledning av bolagets telefonsamtal den 12 juni 2012 utan att det är

kommuniceringen av den felaktiga uppgiften som sådan som föranleder ett skadeståndsansvar för kommunen". Föreläggandet har dock, såvitt framgår av tingsrättens akt, inte skickats till bolaget. Bolaget har dessutom därefter slutfört sin talan och anfört bl.a. att oavsett om kommunens rutiner har följts, har kommunen genom fel eller försummelse vållat skadan genom att över huvud taget inneha och basera upplysningar på ett kartprogram som innehåller felaktiga uppgifter. Vidare har bolaget då även pekat på att uppgifterna erhöles i datafiler från länsstyrelsen i början av 2000-talet - dvs. cirka tolv år före det att den felaktiga upplysningen lämnades till bolaget - utan att det under denna tid förefaller ha skett någon uppdatering av uppgifterna och att det innebär att även om kommunens rutiner har följts, så har dessa uppenbarligen varit bristfälliga. Kommunen har i sin slutskrift anfört bl.a. att det inte funnits anledning att uppdatera eller annars kontrollera uppgifterna i den aktuella databasen.

Vid en sammantagen bedömning av det anförda anser hovrätten att den prövning som tingsrätten har gjort ligger inom ramen för parternas grunder. Tingsrätten har alltså inte grundat sin dom på omständighet som inte åberopats av part till grund för sin talan.

Det förhållandet att bolaget i hovrätten har gjort gällande att kommunens påstående om att det inte funnits anledning att ifrågasätta uppgifterna i kartprogrammet inte är korrekt och här särskilt hänvisat till e-postmeddelanden som getts in redan till tingsrätten, innebär inte att bolaget har åberopat en ny omständighet eller ett nytt bevis i den mening som avses i 50 kap. 25 § tredje stycket RB. Kommunens yrkande om avvisning i denna del ska därför avslås.

Bedömningen av bolagets talan

Det är klarlagt att kommunen genom bygglovschefen M.M. i juni 2012 har lämnat en muntlig upplysning till bolaget om att strandskyddet för fastigheterna Täby Fittja 2:5-2:7 och 2:11 var upphävt samt att upplysningen varit felaktig eftersom strandskydd gällde för de aktuella fastigheterna. Vidare är det ostridigt att kommunen grundat upplysningen på information i ett kartprogram och att uppgifterna i programmet tillhandahållits av länsstyrelsen.

För att kommunen ska vara skadeståndsskyldig för den rena förmögenhetsskada som bolaget har vållats av att kommunen lämnat den felaktiga upplysningen krävs att det förekommit fel eller försummelse från kommunens sida och att det med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl (3 kap. 3 § skadeståndslagen).

En förutsättning för att ålägga kommunen skadeståndsansvar enligt den nyss nämnda bestämmelsen för den felaktiga upplysningen är således att det förekommit vållande från kommunens sida. Av motiven framgår att i skadeståndssammanhang vedertagna bevisbörderegler bör tillämpas vid bedömningar enligt paragrafen. Det innebär i huvudsak att den som påstår sig ha lidit skada på grund av felaktig myndighetsinformation vid tvist har att styrka de omständigheter som konstituerar skadeståndsskyldighet (prop. 1997/98:105 s. 38 f. och 63).

I förevarande fall har bolaget - låt vara först i slutskriften i tingsrätten - preciserat vari vållandet ska ha bestått. Bolagets talan får i detta hänseende uppfattas som att det görs gällande att kommunens rutiner för kontroll av uppgifterna i kartprogrammet varit bristfälliga och att detta lett till att den felaktiga uppgiften om strandskydd lämnats. Kommunen har å sin sida anfört att kontroll i kartprogrammet har varit den vedertagna rutinen vid besvarandet av förfrågningar av det slag som är aktuellt i målet. Kommunen har därvid särskilt pekat på att kommunen inte vid något tidigare tillfälle varit med om att uppgifterna om strandskydd i kartprogrammet varit felaktiga eller ens haft anledning att ifrågasätta uppgifterna. Att någon särskild kontroll av riktigheten av uppgifterna i kartprogrammet skulle ha gjorts i det nu aktuella fallet har kommunen inte påstått.

Frågan är då om kommunen kunnat förlita sig på uppgifterna i kartprogrammet eller om det ålegat kommunen att särskilt kontrollera uppgifternas riktighet. Enligt hovrättens mening kan det inte fordras av kommunen att den ska göra en sådan kontroll vid varje tillfälle som upplysningar lämnas utifrån uppgifter som hämtas från kartprogrammet. Omständigheterna i ett enskilt fall kan emellertid vara sådana att det finns skäl till en annan bedömning.

Av utredningen i målet framgår att det har stått klart för M.M. att bolagets förfrågan skett med anledning av att bolaget övervägde att köpa de aktuella fastigheterna för bostadsbebyggelse, att kommunens upplysning skulle tjäna som beslutsunderlag inför bolagets eventuella fastighetsförvärv och att bolaget riskerade lida betydande ekonomisk skada vid en felaktig upplysning angående strandskyddet. Vidare är det klarlagt att fastigheterna ligger i ett s.k. strandskyddsområde, vilket innebär att dessa får bebyggas för bostadsändamål endast om det har fattats beslut om upphävande av eller dispens från strandskyddet. Att kommunen under dessa förhållanden valt att besvara bolagets förfrågan enbart på grundval av uppgifterna i programmet utan att särskilt kontrollera dessa innebär enligt hovrättens mening att kommunen måste anses ha lämnat den felaktiga upplysningen genom fel eller försummelse. Det förhållandet att det är länsstyrelsen som tillfört kartprogrammet de oriktiga uppgifterna och att M.M. varit i god tro när han lämnade upplysningen påverkar inte den bedömningen. Inte heller det förhållandet att det rört sig om en muntlig upplysning kan i detta fall frita kommunen från ansvar (jfr a. prop. s. 61 f.). Exempelvis hade kommunen utan alltför stor arbetsinsats kunnat kontakta länsstyrelsen och ha bett en tjänsteman där att kontrollera riktigheten av uppgifterna i kartprogrammet genom att ta del av de underliggande besluten i strandskyddsfrågan.

När det gäller frågan om det med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl delar hovrätten tingsrättens bedömning.

Sammanfattningsvis innebär det anförda att tingsrättens dom inte ska ändras i huvudsaken.

HOVRÄTTENS DOMSLUT

Hovrätten avslår Täby kommuns yrkande om avvisning när det gäller påstående om att Kapacitator Förvaltning AB har åberopat en ny omständighet och/eller ett nytt bevis.

Hovrätten fastställer tingsrättens domslut.

Högsta domstolen

Täby kommun överklagade hovrättens dom och yrkade att HD skulle lämna Kapacitator Förvaltning AB:s talan utan bifall.

Kapacitator Förvaltning AB motsatte sig att hovrättens dom ändrades.

HD avgjorde målet efter föredragning.

Föredraganden, justitiesekreteraren Fredrik Blommé, föreslog i betänkande följande dom.

DOMSKÄL

Bakgrund och frågan i HD

1. I juni 2012 förvärvade Kapacitator Förvaltning AB (Kapacitator) fastigheterna Täby Fittja 2:5, 2:6, 2:7 och 2:11. Med anledning av detta kontaktade bolaget stadsbyggnadskontoret i Täby kommun. Av bygglovschefen där fick Kapacitator muntligt besked om att strandskyddet för de aktuella fastigheterna var upphävt

samt att dessa var avsedda för bostadsbyggnation. Det visade sig senare att upplysningen, som kom från länsstyrelsen och hämtades från ett särskilt kartprogram, inte var riktig och att strandskyddet inte var upphävt för fastigheterna. Sedan kommunen motsatt sig skadeståndsansvar väckte bolaget talan om fastställelse av att kommunen är skadeståndsskyldig för ren förmögenhetsskada som kommunen vållat bolaget genom att kommunen lämnat felaktig upplysning i fråga om ändamålet med fastigheterna.

2. Parterna är överens om att kommunen utan samband med myndighetsutövning har lämnat en felaktig upplysning om fastigheterna samt att kommunen kände till att upplysningen begärdes i anledning av bolagets fastighetsförvärv. Kommunen har dock invänt att man inte varit försumlig eftersom upplysningen endast vidareförmedlats från länsstyrelsen och man inte haft anledning att ifrågasätta uppgiften i kartprogrammet. Kommunen har vidare gjort gällande att det i vart fall inte finns särskilda skäl för skadeståndsansvar enligt 3 kap. 3 § skadeståndslagen.

3. Både tingsrätten och hovrätten har fastställt att kommunen är skadeståndsskyldig mot Kapacitator för sådan ren förmögenhetsskada som kommunen vållat bolaget genom att kommunen i juni 2012 lämnat en felaktig upplysning om att strandskyddet för fastigheterna var upphävt. Domstolarna har alltså funnit att kommunen är skadeståndsskyldig för den felaktiga upplysningen även om den kom från länsstyrelsen samt att det med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl för att ålägga kommunen ett sådant ansvar.

4. Målet gäller förutsättningarna för skadeståndsansvar enligt 3 kap. 3 § skadeståndslagen. Frågorna för HD är om kommunen kan anses ha lämnat upplysningen genom fel eller försummelse samt om det med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl för skadeståndsansvar.

Rättsliga utgångspunkter

5. Skadeståndsansvar för stat och kommun regleras i 3 kap. 2-3 §§ skadeståndslagen. I 2 § regleras skadevållande genom fel eller försummelse vid myndighetsutövning. När det gäller felaktig myndighetsinformation i form av inkorrekta upplysningar och råd utan samband med myndighetsutövning finns sedan 1999 en särskild bestämmelse i 3 §. Av bestämmelsen följer att stat eller kommun ska ersätta ren förmögenhetsskada som vållats av att en myndighet genom fel eller försummelse lämnat felaktiga upplysningar eller råd om det med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl. Vid bedömningen av om det finns särskilda skäl ska enligt andra stycket särskilt beaktas upplysningarnas eller rådets art, deras samband med myndighetens verksamhetsområde och omständigheterna när de lämnats.

6. Före 1999 var möjligheterna att få skadestånd för skada som vållats genom oriktiga upplysningar och råd av en myndighet små om de inte lämnades vid myndighetsutövning (se exv. NJA 1985 s. 696 II, NJA 1987 s. 535 och NJA 1999 s. 291). Det utökade ansvaret i den nya bestämmelsen i 3 kap. 3 § skadeståndslagen motiverades i huvudsak av den enskildes beroendeställning i förhållande till myndigheterna, att den enskildes ersättningsbehov i vissa fall kan vara stort, samt att skadeståndsansvaret kunde medföra en förebyggande effekt, uppmuntra till förbättrade rutiner och höja kvaliteten hos myndigheterna (se prop. 1997/98:105, s. 35).

7. När det gäller bevisbördan i skadeståndsärenden enligt 3 kap. 3 § skadeståndslagen framhölls i förarbetena att det enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer är skadelidanden som ska visa att förutsättningarna för skadestånd är uppfyllda, dvs. dels att den felaktiga informationen lämnats på grund av fel eller försummelse och orsakat en skada, dels skadans storlek. Domstolen ska också övertygas om att det i det enskilda fallet finns särskilda skäl som motiverar ersättningskyldighet. (Se a. prop. s. 38 f.)

8. Uttrycket fel eller försummelse är avsett att ha samma innebörd som vid tillämpning av 3 kap. 1-2 §§ skadeståndslagen, vilket förutsätter en objektiv culpabedömning (se a. prop. s. 61). Vid denna bedömning får bl.a. hänsyn tas till den offentliga verksamhetens särdrag (se Jan Hellner och Marcus Radetzki, Skadeståndsrätt, 9 uppl. 2014, s. 418 f. och Bertil Bengtsson, Det allmännas ansvar enligt skadeståndslagen, 2 uppl. 1996, s. 61 ff.).

9. Detta innebär att det bl.a. måste göras en realistisk bedömning av myndighetens möjligheter att handla riktigt samt vad som skäligen kan krävas och förväntas av myndigheten i den givna situationen. Hänsyn bör i detta avseende också tas till arten och ändamålet av myndighetens verksamhet. Det bör i övrigt göras en bedömning av om myndigheten kan sägas ha brustit i omsorg eller inte varit tillräckligt aktsam (se Bengtsson, a.a. s. 65 ff. samt Bertil Bengtsson och Erland Strömbäck, Skadeståndslagen, En kommentar m.m. (1 maj 2017, Zeteo), kommentaren till 3 kap 3 §). I fall då en myndighet lämnat ett klart besked i viss fråga kan det framstå som rimligt att i sammanhanget se strängare på ett begånget fel (jfr NJA 1985 s. 696 I).

10. Att felet eller försumligheten delvis varit hänförligt till annan myndighet har ansetts inte hindra skadeståndsansvar för den myndighet som vid sin myndighetsutövning tillfogat enskild skada (NJA 1987 s. 954).

11. Kravet på särskilda skäl infördes med hänsyn bl.a. till att myndigheterna dagligen lämnar en stor mängd information av helt olika slag och att alla felaktigheter som kan förekomma inte rimligen kan anses skadeståndsgrundande. I förarbetena angavs att det finns större anledning att det allmänna ska bära ett skadeståndsansvar när myndigheter lämnar konkret och preciserad information, om uppgifterna har stor genomslagskraft eller är ett uttryck för makt eller auktoritetsutövning. Också att det normalt bör finnas någon konkret omständighet som gör att det finns särskild anledning att lita på informationens riktighet. Informationen bör vidare inte kunna fås varifrån som helst. Vem som lämnar uppgiften hos myndigheten, i vilket sammanhang samt sambandet mellan informationen och myndighetens verksamhetsområde är också av betydelse för bedömningen. Som exempel på särskilda skäl angavs att den enskilde förlitat sig på ett auktoritativt besked från en myndighet och till följd därav utan egen skuld fått sin ekonomi märkbart försämrad. (Se a. prop. s. 37 f.)

12. I författningskommentaren och doktrin har som ytterligare förhållanden av betydelse för bedömningen också framhållits vad mottagaren ska använda informationen till och vad informationslämnaren inser om detta. Om mottagaren inför ett förestående fastighetsköp vill få veta vissa väsentliga förhållanden som är av direkt avgörande betydelse för förvärvet, och tjänstemannen fått klart för sig beskedets vikt, har ett felaktigt besked i sådana fall ansetts kunna grunda skadestånd. (Se a. prop. s. 63 och Bertil Bengtsson, Skadestånd för oriktig myndighetsinformation, i Festskrift till Fredrik Sterzel, 1999, s. 48 f.)

Bedömningen i detta fall

13. Första frågan är om kommunen har lämnat upplysningen genom fel eller försummelse. Utgångspunkten är alltså att det är skadelidanden som ska visa att förutsättningarna för skadeståndsansvar är uppfyllda. Bedömningen blir i flera avseenden svårare när, som i detta fall, det är en annan myndighet som ansvarat för uppgiftens riktighet. Kommunen bör i stor utsträckning kunna utgå från att motsvarande uppgifter från behörig myndighet är korrekta. I många fall skulle därför ett uppgiftslämnande liknande det nu aktuella inte innefatta fel eller försumlighet i skadeståndsrättslig mening.

14. Upplysningen som bygglovschefen lämnat har dock varit klar, tydlig och förbehållslös. Vidare har upplysningen varit av väsentlig betydelse för bolaget i samband med beslutet att förvärva fastigheterna. Innan kommunen lämnar en

uppgift av sådant slag har var och en anledning att kunna utgå från att kommunen gjort nödvändiga kontroller av uppgiftens riktighet. Saknas denna möjlighet bör kommunen, särskilt då det är angeläget att uppgiften är korrekt, reservera sin upplysning eller hänvisa den enskilde till den myndighet som kan lämna ett säkert besked i frågan.

15. Eftersom det står klart att den upplysning som kommunen lämnat varit felaktig, att felaktigheten varit väsentlig för bolaget och inte berott på bolaget, bör det åligga kommunen att visa att man gjort tillräckligt för att kontrollera upplysningens riktighet innan denna lämnades. Detta har kommunen inte visat. I detta avseende är det inte tillräckligt att kommunen påpekat att uppgiften endast vidarebefordrats eller att det från kommunens sida inte funnits anledning att ifrågasätta uppgiften i kartprogrammet. Mot bakgrund härav får kommunen anses ha lämnat upplysningen genom fel eller försummelse i den mening som avses i 3 kap. 3 § skadeståndslagen. Att fel eller försumlighet eventuellt skulle kunna tillräknas även länsstyrelsen föranleder inte någon annan bedömning (jfr NJA 1987 s. 954).

16. Det krävs härutöver att det finns särskilda skäl för skadeståndsansvar. Upplysningen om fastigheterna har lämnats av bygg-lovschefen vid stadsbyggnadskontoret. Som redan nämnts avsåg upplysningen ett konkret och reservationslöst besked som lämnades i anledning av ett fastighetsköp. Bygglovschefen var införstådd med detta och måste ha förstått att beskedet kunde vara avgörande för bolagets beslut om att köpa fastigheterna. På så vis har han insett vikten av att beskedet var korrekt och att upplysningen var av stor betydelse för bolaget. Även om länsstyrelsen är den myndighet som beslutar om upphävande av strandskydd har bolagets fråga riktat sig till bygglovsenheten vid stadsbyggnadskontoret som beslutar om bygglov bl.a. med beaktande av strandskydd. I detta avseende har förfrågan legat klart inom kommunens verksamhetsområde. Bolaget har därmed haft befogad anledning att kunna utgå från att beskedet var korrekt. Vid en helhetsbedömning finns med hänsyn till dessa omständigheter särskilda skäl för skadeståndsansvar enligt 3 kap. 3 § skadeståndslagen.

Slutsatser

17. Liksom tingsrätten och hovrätten har funnit är förutsättningarna för skadeståndsskyldighet enligt 3 kap. 3 § skadeståndslagen uppfyllda. Hovrättens domslut ska följaktligen fastställas.

DOMSLUT

HD fastställer hovrättens domslut.

HD (justitieråden Gudmund Toijer, Kerstin Calissendorff, Svante O. Johansson, Sten Andersson, referent, och Stefan Johansson) meddelade den 14 november 2017 följande dom.

DOMSKÄL

Frågorna i HD

1. Målet i HD gäller en kommuns skadeståndsansvar enligt 3 kap. 3 § skadeståndslagen för felaktiga upplysningar. Det aktualiserar särskilt förutsättningarna för att en myndighet ska hållas ansvarig när den i sin offentliga verksamhet vidarebefordrar upplysningar som den har erhållit från annan.

Bakgrund

2. I juni 2012 övervägde Kapacitator Förvaltning AB att förvärva och exploatera några fastigheter i Täby kommun, däribland Täby Fittja 2:5, 2:6, 2:7 och 2:11. Med anledning av det tog en företrädare för bolaget en telefonkontakt med

bygglovschefen i Täby kommun och ställde vissa frågor. Bygglovschefen, som var införstådd med att bolaget hade planer på att förvärva fastigheterna, uppgav vid telefonsamtalet bl.a. att strandskyddet för fastigheterna var upphävt. Uppgiften grundades på vad som framgick av det kartprogram som kommunen använde och som i denna del baserades på uppgifter från länsstyrelsen. Kort därefter förvärvade bolaget fastigheterna. Det visade sig senare att den uppgift som bygglovschefen lämnade var oriktig, eftersom strandskydd alltså gällde. Sedan kommunen hade motsatt sig att betala skadestånd väckte bolaget talan om fastställelse av att kommunen är skadeståndsskyldig för den skada som den felaktiga upplysningen har orsakat bolaget.

3. Bolaget har gjort gällande att kommunen genom fel eller försummelse vållat skada genom den felaktiga upplysningen och att detta gäller även om felaktigheten har uppkommit hos annan. Därvid har bolaget särskilt framhållit att kommunens rutiner för kontroll av uppgifterna i kartprogrammet var bristfälliga. Enligt bolaget föreligger det särskilda skäl för skadeståndsskyldighet, eftersom upplysningen var konkret och gällde kommunens verksamhetsområde. Bolaget har i den delen också framhållit att upplysningen lämnades av kommunens bygglovschef, att denne kände till att bolagets frågor ställdes med anledning av en övervägd fastighetsaffär, att bolaget förlitade sig på upplysningen och att denna medförde att bolagets ekonomi försämrades avsevärt.

4. Kommunen har invänt att den inte har varit försumlig, eftersom den endast vidareförmedlade en uppgift som härrörde från länsstyrelsen och som kommunen inte hade anledning att ifrågasätta. Kommunen har gjort gällande att det i vart fall inte finns särskilda skäl för skadeståndsansvar enligt 3 kap. 3 § skadeståndslagen.

5. Tingsrätten biföll bolagets talan och fann således att kommunen är skadeståndsskyldig på grund av den felaktiga upplysningen. Hovrätten har fastställt tingsrättens domslut.

Rättsliga utgångspunkter

6. Skadeståndsansvar för staten och kommunerna i deras offentliga verksamhet regleras i 3 kap. 2 och 3 §§ skadeståndslagen. I 2 § behandlas skadestånd på grund av fel eller försummelse vid myndighetsutövning, medan 3 § innehåller bestämmelser om skadestånd utan samband med myndighetsutövning. Enligt 3 § första stycket ska staten eller en kommun ersätta ren förmögenhetsskada som vållas av att en myndighet genom fel eller försummelse lämnar felaktiga upplysningar eller råd. Ansvar enligt 3 § förutsätter dock att det med hänsyn till omständigheterna finns särskilda skäl. Vid bedömningen av om det finns särskilda skäl ska, enligt paragrafens andra stycke, särskilt beaktas upplysningarnas eller rådets art, deras samband med myndighetens verksamhetsområde och omständigheterna när de lämnades.

7. Bestämmelserna i 3 kap. 3 § skadeståndslagen motiverades vid sin tillkomst i huvudsak av den enskildes beroendeställning i förhållande till myndigheterna samt myndigheternas särskilda auktoritet. Det betonades att den enskildes ersättningsbehov i vissa fall kan vara stort samt att ett skadeståndsansvar för stat och kommun kan ha en förebyggande effekt, uppmuntra till förbättrade rutiner och höja kvaliteten hos myndigheterna. Samtidigt framhölls det att myndigheterna dagligen lämnar en stor mängd information av olika slag och att inte alla felaktigheter som kan förekomma rimligen kan anses skadeståndsgrundande. Statens och kommunernas skadeståndsansvar begränsades därför genom rekvisitet "särskilda skäl". (Se prop. 1997/98:105 s. 35 och 37.)

Fel eller försummelse

8. Enligt förarbetena är uttrycket fel eller försummelse i 3 kap. 3 § skadeståndslagen avsett att ha samma innebörd som vid tillämpningen av bl.a. 2 § (se a. prop. s. 61). Det innebär bl.a. att det ska göras en s.k. objektiv culpabedömning och att en myndighet kan hållas ansvarig även för felaktigheter som inte kan hänföras till en viss tjänsteman (anonyma eller kumulerade fel). I litteraturen har - såvitt gäller skadeståndsansvar vid myndighetsutövning - framhållits att det avgörande blir vad den enskilde har rätt att förvänta sig vid en verksamhet av det aktuella slaget och att det är det felaktiga resultatet av en tjänstemans handlande, inte orsakerna till detta, som blir väsentligt i sammanhanget. (Se Bertil Bengtsson, Det allmännas ansvar enligt skadeståndslagen, 2 uppl. 1996, s. 57 ff.)

9. I rättspraxis har det förhållandet att ett fel delvis har varit hänförligt till en annan myndighet inte ansetts hindra skadeståndsansvar för den myndighet som vid sin myndighetsutövning tillfogat en enskild skada (se NJA 1987 s. 954). I litteraturen har vidare framhållits att om en myndighet har anlitat någon sakkunnig person som har gett ett felaktigt besked eller annars har visat försumlighet i sitt uppdrag, så kan myndigheten antas bli ansvarig även för denne (se Bengtsson, a.a. s. 65).

10. Saken ska alltså ses från den enskildes perspektiv. Något strikt ansvar har myndigheten dock inte utan det måste göras en realistisk bedömning av myndighetens möjligheter att handla riktigt.

11. Av allmänna principer följer att det är den som begär skadestånd som har att visa att omständigheterna är sådana att han eller hon har rätt till skadestånd. Det gäller även vid tillämpningen av 3 kap. 3 § skadeståndslagen (jfr a. prop. s. 38 f.). Det kan emellertid inte krävas av den enskilde att han eller hon utreder de närmare skälen till att en upplysning har blivit fel, eftersom dessa vanligen hänför sig till interna förhållanden inom myndigheten (jfr Bertil Bengtsson, Skadestånd vid myndighetsutövning I, 1976, s. 217 och Bertil Bengtsson och Erland Strömbäck, Skadeståndslagen, 5 uppl. 2014, s. 113).

12. Om det är klarlagt att en myndighetsföreträdare har lämnat en enskild ett bestämt besked i en viss fråga och att beskedet har varit oriktigt, får det därför normalt presumeras att det beror på fel eller försummelse från myndighetens sida. Det blir då myndighetens sak att visa på omständigheter som medför att det inte utgjorde fel eller försummelse att lämna upplysningen, trots att den var felaktig. Om beskedet har grundats på en felaktig uppgift från annan myndighet, kan det medföra att myndigheten behöver visa att felaktigheten inte har orsakats av fel eller försummelse hos den andra myndigheten (jfr p. 9).

13. Det som nu har sagts kan i praktiken innebära en mot staten eller kommunen förhållandevis sträng bedömning. Att ett uppgiftslämnande innefattar fel eller försummelse är emellertid inte tillräckligt för skadeståndsansvar. De omständigheter som talar mot att staten eller kommunen i det enskilda fallet bör vara skadeståndsskyldig får dock hänföras till bedömningen av om det föreligger särskilda skäl för skadeståndsskyldighet.

Särskilda skäl

14. Såsom bestämmelserna i 3 kap. 3 § skadeståndslagen har utformats ger de den enskilde rätt till skadestånd enbart när detta är befogat med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Paragrafens förarbeten ger, vad gäller innebörden i "särskilda skäl", uttryck för en återhållsam tillämpning. Bland annat sägs att skadeståndsskyldighet normalt bör förutsätta att det finns någon konkret omständighet som ger särskild anledning att i det enskilda fallet lita på att informationen är korrekt; i andra fall bör kravet på särskilda skäl sällan kunna anses uppfyllt (se a. prop. s. 37).

15. I förarbetena ges också vissa andra riktlinjer för hur bestämmelsen om "särskilda skäl" bör tillämpas. Det finns, sägs det, större anledning att det

allmänna ska bära ett skadeståndsansvar när myndigheter lämnar konkret och preciserad information eller när uppgifterna har stor genomslagskraft eller är ett uttryck för makt eller auktoritetsutövning (se a. prop. s. 37 f.). Mot bakgrund av det uttalandet kan det alltså finnas skäl att anlägga ett mot det allmänna strängare synsätt i situationer där uppgifterna är så entydiga och konkreta att den enskilde vid en objektiv bedömning har anledning att förlita sig på svaret. Ett mindre strängt synsätt ter sig naturligt om den enskilde vänder sig till det allmänna i frågor som lämnar utrymme för skilda uppfattningar eller där bedömningen bygger på komplicerade sakförhållanden.

16. Hänsyn ska tas till samtliga omständigheter som är relevanta i det enskilda fallet. Den information som kan föranleda skadeståndsskyldighet bör vara sådan som inte kan erhållas varifrån som helst. Andra omständigheter av betydelse är kopplingen till myndighetens verksamhetsområde, vem inom myndigheten som lämnade upplysningen, den bestämdhet med vilken tjänstemannen uttalade sig, upplysningens form (skriftlig eller muntlig), vad tjänstemannen kände till om vikten av att den information som han eller hon lämnade var korrekt samt graden av "expertstatus" hos myndigheten. Som ett konkret exempel på särskilda skäl för skadeståndsskyldighet anges i förarbetena att den enskilde har förlitat sig på ett auktoritativt besked från en myndighet och till följd av detta utan egen skuld har fått sin ekonomi märkbart försämrad. (Se a. prop. s. 60 ff.)

17. Det förhållandet att det ska göras en samlad bedömning av samtliga relevanta omständigheter ger ett visst utrymme för att beakta även det förhållandet att den skadevållande myndighetens försumlighet i det enskilda fallet framstår som mindre allvarlig. Om den felaktiga upplysningen delvis har berott på olyckliga omständigheter och enbart i mindre utsträckning på försumlighet från myndighetens sida, bör detta alltså kunna vägas in.

Bedömningen i detta fall

18. I målet är ostridigt att kommunens bygglovschef lämnade bolagets företrädare en oriktig upplysning om att strandskyddet avseende de fyra fastigheterna var upphävt.

19. Den upplysning som lämnades avsåg fastigheter belägna inom kommunen och dess karaktär var sådan att bolaget hade rätt att förlita sig på att den inte var oriktig. Det ankommer därmed på kommunen att visa att oriktigheten inte berodde på fel eller försummelse på det allmännas sida.

20. Det oriktiga beskedet till bolaget berodde på att det kartprogram som kommunen använde sig av innehöll oriktiga uppgifter. Kartprogrammet baserades på information från länsstyrelsen, och kommunen har, såvitt framkommit, inte haft någon del i uppkomsten av oriktigheten i och för sig. Kommunen svarar emellertid även för sådan försumlighet hos annan myndighet som har bidragit till skadan (jfr p. 9) och har i detta fall inte ens invänt att länsstyrelsen inte har varit försumlig (jfr p. 12). Det förhållandet att länsstyrelsen är en statlig myndighet saknar betydelse när det gäller förhållandet mellan bolaget och kommunen.

21. Redan av de nu angivna skälen måste kommunen tillskrivas fel eller försummelse. Frågan är då om det finns särskilda skäl att ålägga kommunen skadeståndsansvar.

22. Bedömningen av om det finns särskilda skäl att ålägga kommunen skadeståndsansvar bör göras med utgångspunkt i att den upplysning som bygglovschefen lämnade avsåg en fråga som hade ett nära samband med kommunens verksamhetsområde och dess funktioner på plan- och bygglagens (2010:900) område. Även om upplysningen också hade kunnat erhållas från länsstyrelsen måste det därför ha framstått som naturligt för bolaget att vända sig till kommunen med frågor om strandskydd. Bolaget hade, med hänsyn till bygglovschefens befattning i kommunen, skäl att räkna med att denne var väl

insatt i frågorna. Bygglovschefen var å sin sida införstådd med anledningen till frågorna och kunde därför också inse hur viktigt det var för bolaget att få ett korrekt besked. Den upplysning som han lämnade innebar ett entydigt, konkret och reservationslöst besked. Även om detta besked lämnades per telefon hade bolaget därför påtaglig anledning att förlita sig på upplysningen. Att upplysningen var felaktig fick allvarliga ekonomiska konsekvenser för bolaget.

23. Programmet innehöll uppgifter från den myndighet som tidigare ensamt hade ansvaret för strandskyddsfrågor, dvs. länsstyrelsen. Kommunen har anfört att det inte tidigare hade uppkommit någon anledning att misstänka att uppgifterna i programmet inte var korrekta och att det därför saknades anledning att kontrollera dem närmare. Detta är dock med hänsyn till omständigheterna i detta fall inte tillräckligt för att kommunen ska kunna frigöra sig från ansvar för den felaktiga upplysningen.

24. Vid en samlad bedömning av omständigheterna måste det anses föreligga särskilda skäl för att ålägga kommunen skadeståndsskyldighet. Hovrättens domslut ska därför fastställas.

DOMSLUT

HD fastställer hovrättens domslut.

Sökord: Skadeståndsansvar; Offentlig verksamhet; Felaktiga upplysningar; Kommun

---